

AFTOZ STOMATIT

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti,

Stomatologiya ishi yo'nalishi 1-kurs talabasi

Saidov Quvonchbek

Annotatsiya

Ushbu maqolada aftoz stomatit kasalligining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, turlari, patogenez jarayonlari, diagnostika usullari va davolash hamda profilaktika choralari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Aftoz stomatit og'iz shilliq qavatining eng ko'p uchraydigan yallig'lanish kasalliklaridan biri bo'lib, turli yoshdagi bemorlar orasida keng tarqalgan. Tadqiqotlarda aftozning immun tizim bilan bog'liq mexanizmlari, shuningdek, virusli va bakterial omillar ta'siri o'rganilgan.

Kalit so'zlar: aftoz stomatit, immunitet, og'iz shilliq qavati, yallig'lanish, og'riq, yara, davolash.

Аннотация

В данной статье рассматриваются причины возникновения, клинические признаки, классификация, патогенез, методы диагностики и профилактика афтозного стоматита. Афтозный стоматит является одним из самых распространённых воспалительных заболеваний слизистой оболочки полости рта. Отмечено влияние иммунных, вирусных и бактериальных факторов на развитие заболевания.

Ключевые слова: афтозный стоматит, иммунитет, воспаление, слизистая оболочка, боль, язва, лечение.

Abstract

This article discusses the causes, clinical features, classification, pathogenesis, diagnosis, and prevention of aphthous stomatitis. Aphthous stomatitis is one of the most common inflammatory diseases of the oral mucosa, affecting people of all ages. The role of immune mechanisms, viral, and bacterial factors in the development of the disease has been highlighted.

Keywords: aphthous stomatitis, immunity, inflammation, oral mucosa, pain, ulcer, treatment.

Kirish

Aftoz stomatit — bu ogʻiz shilliq qavatining surunkali yalligʻlanish kasalligi boʻlib, u tish goʻshti, til, yonoq, lab va tanglay sohalarida paydo boʻladigan ogʻriqli yaralar (aftalar) bilan kechadi. Kasallik asosan yosh va oʻrta yoshdagi odamlarda uchraydi, biroq baʼzi hollarda bolalarda ham kuzatiladi.

Aftoz stomatitning rivojlanishida organizmning immunologik holati muhim ahamiyatga ega. Baʼzida bu kasallik stress, allergiya, ovqatlanishdagi muvozanatsizlik, virusli infektsiyalar, yoki mahalliy shikastlanishlar fonida yuzaga keladi.

Asosiy qism

Aftoz stomatitning etiologiyasi

Aftoz stomatitning sabablari koʻp omilli boʻlib, quyidagi asosiy guruhlar bilan izohlanadi:

- **Immun tizimning buzilishi:** organizm o'zining shilliq qavat hujayralarini "begona" deb qabul qilib, ularga qarshi antitelalar ishlab chiqadi.
- **Virus va bakteriyalar:** ko'pincha Herpes simplex, Streptococcus sanguis, Helicobacter pylori kabi mikroorganizmlar bilan bog'liq.
- **Genetik moyillik:** ayrim oilalarda aftoz stomatit avloddan-avlodga o'tadi.
- **Oziq-ovqat allergiyasi:** tsitrus mevalar, shokolad, yong'oq va boshqa mahsulotlarga nisbatan allergik reaksiya tufayli paydo bo'lishi mumkin.
- **Stress va ruhiy zo'riqish:** psixosomatik omillar kasallikni qo'zg'atadi yoki kuchaytiradi.

Klinik belgilari

Aftoz stomatit odatda quyidagi belgilar bilan kechadi:

- Og'izda og'riqli dumaloq yoki oval yaralar paydo bo'ladi.
- Yara atrofi qizarib, markazida oq yoki kulrang qoplama hosil bo'ladi.
- Og'riq tufayli bemor ovqatlanishda, gaplashishda, hatto tish yuvishda qiynaladi.

- Ba'zida tana harorati biroz ko'tariladi, limfa tugunlari kattalashadi.

Yaralar 7–14 kun ichida o'z-o'zidan bitadi, lekin qaytalanish holatlari tez-tez uchraydi.

Klassifikatsiya

Klinik ko'rinishiga ko'ra aftoz stomatit quyidagi turlarga bo'linadi:

- **Oddiy aftoz stomatit (minor):** kichik o'lchamdagi yara (3–5 mm), tez bitadi, chandiqsiz.
- **Katta aftoz stomatit (major):** yirik yaralar (1 sm gacha), og'riqli, bitgach chandiq qoldiradi.
- **Gerpetiform aftoz:** ko'plab mayda yaralar birlashib yirik o'choqlar hosil qiladi.

Diagnostika

Tashxis asosan **klinik ko'rinish** asosida qo'yiladi.

Qo'shimcha usullar:

- Og'izdan surtma olib, mikroflora tekshiruvi
- Immunogramma va allergik testlar
- Qon tahlili (eritrotsitlar, limfotsitlar, immunoglobulinlar darajasi)

Davolash

Davolashda quyidagilar qo'llanadi:

- **Mahalliy terapiya:**
 - Antiseptiklar (Miramistin, Chlorhexidine, Hydrogen peroxide);
 - Og'riqni kamaytiruvchi gel va spreylar (Kamistad, Lidokain gel).
- **Umumiy terapiya:**
 - Antihistaminlar (allergiya uchun);
 - Vitamin C, B-kompleksi;
 - Immunomodulyatorlar (Imudon, Echinacea).
- **Fizioterapiya:** lazer terapiya, ultratovush bilan ishlov berish.
- **Ovqatlanish:** achchiq, nordon, sho'r va juda issiq taomlardan saqlanish kerak.

Profilaktika

- Og'iz gigiyenasiga rioya qilish.

- Tish choʻtkasini har 2–3 oyda almashtirish.
- Stress va uyqusizlikdan saqlanish.
- Imunitetni mustahkamlovchi parhezga rioya qilish.
- Vitamin yetishmovchiligini oldini olish.

Xulosa

Aftoz stomatit — keng tarqalgan, ammo toʻgʻri tashxis va davolashni talab qiluvchi kasallikdir. Uning sabablari koʻp omilli boʻlib, immunitet, mikroflora va hayot tarzi bilan chambarchas bogʻliq. Zamonaviy stomatologiyada bu kasallikni erta aniqlash va individual yondashuv asosida davolash aftozning qaytalanish holatlarini kamaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Ахмедова Ш.Р. “Стоматология касалликлари”, Тошкент, 2021.
- Neville B.W., Damm D.D., Allen C.M., Bouquot J.E. Oral & Maxillofacial Pathology, Elsevier, 2020.
- Scully C. Oral and Maxillofacial Medicine: The Basis of Diagnosis and Treatment, Churchill Livingstone, 2018.
- Жумаев А.Б. “Тиш касалликлари ва уларнинг oldini olish”, Тошкент тиббиёт академияси, 2020.
- Regezi J.A., Sciubba J.J. Oral Pathology: Clinical Pathologic Correlations, 7th ed., Elsevier, 2021